

Ida-Virumaa õiglase ülemineku
protsessi juhtkomisjoni koosolek
PROTOKOLL

07.10.2020 nr 14-7/6888-1

Tallinn

Algus kell 11.00

Lõpp kell 14.00

Juhatas: Jaak Aab

Protokollis: Tarmo Kivi

Võtsid osa: Jaak Aab, Kaia Sarnet, Kadri Tali, Viljar Lubi, Timo Tatar, Kristi Klaas, Sten Andreas Ehrlich, Marko Gorban, Piret Hartman, Hardi Murula, Pille Sööt, Piret Väinsalu, Margus Ilmjärv, Meelis Tint, Jüri-Sander Vaikma, Tiit Vähi, Erik Puura, Teet Kuusmik, Dmitri Dmitrijev; Hallar Meybaum

Kutsutud: Rain Epner; Tarmo Tammiste; Priidu Ristkok, Kaire Luht; Risto Kask; Kaupo Sempelson; Tarmo Kivi; Jaanus Uiga; Tõnis Seesmaa; Dmitri Burnašev; Tõnis Vare; Maris Mälzer; Kristjan Sahtel.

PÄEVAKORD:

1. Koosoleku avamine, päevakava tutvustus
2. Ülevaade arvamuskorjest ja teemaaruteludest (Priidu Ristkok, Tarmo Kivi)
3. Praxise uuringu esimesed vahetulemused (Kaire Luht)
4. Õiglase ülemineku platvormi arutelu ja seisukohad (IVOL, Hardi Murula)
5. Ettepanekud õiglase ülemineku eesmärkide ja tegevussuundade kohta (Priidu Ristkok)
6. Arutelu, õiglase ülemineku eesmärkide ja tegevussuundade kokkuleppimine
7. Protsessi edasiste tegevuste ja ajakava tutvustus

1. Riigihalduse minister Jaak Aab tutvustas käivitunud Ida-Virumaa tegevuskava uuendamise protsessi ning õiglase ülemineku laiemat raamistikku.

2. Ülevaade arvamuskorjest ja teemaaruteludest. Priidu Ristkok ja Tarmo Kivi (rahandusministeeriumi regionaalarengu osakond) tutvustasid ettekandena (kättesaadav rahandusministeeriumi veebilehel) ülevaadet arvamuskorjest, mis oli eelnevalt liikmetele tutvumiseks saadetud, ning teemaarutelude korraldamise kokkuvõtet.

Komisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu

- 1) Tõstatati küsimus, et enam peaks vaatama kuidas erinevad arvamuskorjega saadud vastused nooremate ja vanemate vastajate seas ning milliseid järeldusi sellest tuleks teha.
- 2) Avaldati arvamust, et õiglase ülemineku protsessi elluviimiseks kasutatavad vahendid (340 mln eurot) on vähene sellise muutuse esile kutsumiseks. Põlevkivi- ja energeetikavaldkonna tehtud ja tehtavate investeeringute mahud on oluliselt suuremad. Vastus: 340 mln eurot on eraldi õiglase ülemineku fondi maht ja need ei ole kõik vahendid mida on võimalik kasutada. Tegemist on täiendava summaga mis lisandub teistele allikatele. Seda teemat käsitletakse edasi punkti 6 juures.

OTSUSTATI:

2.1 Informatsioon võeti teadmiseks.

3. Praxise uuringu esimesed vahetulemused. Kaire Luht (rahandusministeeriumi regionaalarengu osakond) tutvustas ettekandena rahandusministeeriumi poolt tellitud uuringu esimesi vahetulemusi. (Ettekanne on kättesaadav rahandusministeeriumi kodulehel).

Aruteludes peatuti uuringu alusstsenaariumidel, mille lõikes mõjusid hinnatakse:

- a) Kliimanetraalsus aastaks 2050 (REKK WAM- stsenaariumi eeldustel)
- b) Kliimanetraalsus aastaks 2035 (kiire kokkutõmbumise stsenaarium)

ning põlevkivisektoris hõivatute ametikohtade riskitasemetega seonduval. Oktoobri lõpuks valmivad ajakava kohaselt järgmise vaheetapi tulemused, mis sisaldavad ka ettepanekuid sekkumisteks. Uuringu lõpptulemused valmivad detsembris, lõpptulemusi tutvustatakse Ida-Virumaal.

Komisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu

- 1) Miks on valitud üheks alusstsenaariumiks kliimanetraalsus 2035?
Vastus: Mingeid kokkuleppeid kliimanetraalsuse saavutamiseks Eestis aastaks 2035 ei ole. Stsenaarium on valitud selleks, et tuvastada põlevkivisektori järsust kokkutõmbumisest tulenevad mõjud, hoolimata sellest mis põhjusel see toimub (näiteks nafta maailmaturu hinna järsk muutus, muutused kvooditurul, muutused EL regulatsioonides). Vaid a) stsenaariumi järgi ei oleks võimalik tuvastada mõjusid ja vajalikke sekkumisi nende muutuste korral. Eesti kliima- ja energiakava vastab a) stsenaariumile.
- 2) Väljakutse on põlevkivisektori suhteliselt kõrge palgataseme asendamine – ka lihtööliste keskmine sissetulek sektoris on ca 1200 eurot.
- 3) Arutelu KHG heite vähenemise üle. Esitati seisukoht, et Eesti KHG heide on vähenenud seetõttu, et kvoodihinda pole riik kompenseerinud (nagu põhjamaades) ja elektritootmine on seetõttu koomale tõmbunud. KKM – oktoobris toimuvad ülemkogus arutelud kliimaambitsiooni tõstmisest. Hetkel CO2 vähendamise ambitsioon 40%, soovitakse tõsta 55 protsendini. Kokkulepe aasta lõpuks. Euroopa Komisjoni direktiivi ettepanekud 2021 juunis. Eeldatakse survet maanteetranspordile ja hoonete energiatõhususele. Kuigi energiasektoris on heide vähenenud, ei tähenda et mujal sektorites ambitsioon ei suureneks.
- 4) Mis on suurte investeeringute tulevik? Nt Auvere jaama investeering? Kas riik annab ülesande valmistada biomassile üle minekuks või kantakse investeering maha? MKM: olenemata kas Eesti Energia läheb üle biomassile või mitte, toimub energiatootmine turutingimustel. Ka õlitööstuse konkurentsivõime sõltub tasuta kvootidest. Ei ole põhjust arvata, et tootmine saaks samas mahus jätkuda.
- 5) Rohepööre on uus paradigma ja sellest on suuretevõtted aru saanud ning teevad plaane selleks valmistumiseks. Põlevkivist keemiatoodete tootmine kindlasti jätkub (dikarbonsüülhape nt mille osas laborikatsed käivad, samuti metaan jm).
- 6) Esitati seisukoht, et riigi kvooditulust peaks rahastama ka ülemineku investeeringuid ettevõtetes.
- 7) Toimub tehnoloogiline võidujooks riikide vahel. Ka Ida-Virumaal peaks selliseid uusi ekspordipotentsiaaliga tehnoloogiaid arendama. Samas esitati seisukoht, et pigem tuleb luua tingimused välisinvesteeringute kaasamiseks. Tehnoloogiaid ei pea ilmingimata ise algusest lõpuni arendama.

OTSUSTATI:

3.1 Informatsioon ja seisukohad võtta teadmiseks

4. Hardi Murula (Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit) tutvustas ettekandena Ida-Virumaa õiglase ülemineku platvormi arutelude tulemusi ja seisukohti. (Ettekanne on kättesaadav rahandusministeeriumi veebilehel). Oluline on õiglase ülemineku eelduste fikseerimine. Platvormi nägemuses on see kaevandusalase kompetentsi ja õlitootmise säilumine vähemalt

aastani 2040 ja piirkondliku elektritootmise varustuskindluse tagamine tööstustele. Oluline muutuja on ka regulatsioonide valdkond põlevkivienergeetika ümberkorraldamisel (kvoodid, võrgutasud, toetused jms). Samuti on oluline teadus-arendustegevus ja elanikkonna heaolu mõõdiku seadmine.

OTSUSTATI:

4.1 Informatsioon võtta teadmiseks

5. Ettepanekud õiglase ülemineku eesmärkide ja tegevussuundade kohta (Priidu Riskkok (rahandusministeeriumi regionaalarengu osakond). (Ettekanne on kättesaadav rahandusministeeriumi kodulehel)

Ida-Virumaa tegevuskava eesmärkide ja tegevussuundade ettepaneku aluseks on:

- ministeeriumide poolt Rahandusministeeriumile saadetud ettepanekud Ida-Virumaa tegevuskava uuendamiseks;
- Ida-Virumaal toimunud õiglase ülemineku aruteluseminaridel esitatud seisukohad;
- Rahandusministeeriumile kirjalikult laekunud erinevate organisatsioonide ettepanekud;
- Arvamuskorje raames laekunud ettepanekud.

2 peamist fookusvaldkonda - VALDKOND 1: Mitmekesine ja nutikas ettevõtluse areng
VALDKOND 2: Atraktiivne elukeskkond

VALDKOND 1: Mitmekesine ja nutikas ettevõtluse areng

TEGEVUSSUUNAD:

1.1 Põlevkivisektori ümberkorraldamine, keemiatööstuse ja taastuvenergeetika arendamine (sulgudes on toodud esialgne võimalik rahastusallikas)

Põlevkivisektori ettevõtetes CO₂ heite vähendamine ja ressursitõhususe suurendamine

Põlevkivisektori ettevõtete väärtusahela pikendamine ja keemiatoodete mitmekesistamine (JTM 2. sammas)

Taastuvenergeetika arendamine (JTF, JTM 2. sammas, RRF?)

Keemiatööstuse arendamine (JTF)

Teadus-arendustegevus ja töötajate ümberõpe uute tegevussuundade käivitamiseks (JTF, RRF?)

1.2 Majandusstruktuuri mitmekesistamine

Ettevõtluse tugitaristu ja –teenuste arendamine (JTF, ERF?)

Ettevõtlikkuse suurendamine ja uusettevõtluse teke (idu- ja spin-off ettevõtted) (JTF, ERF?, RRF?)

Töötleva tööstuse arendamine (JTF, JTM 2. sammas)

Ringmajanduse arendamine (JTF, JTM 2. sammas, ÜF?, RRF?)

Teenussektori lisandväärtuse ja mitmekesisuse suurendamine (JTF, ERF?)

1.3 Teadmiste ja oskuste arendamine

Teadus-arendusvõimekuse suurendamine piirkonnas ettevõtluse arengu toetamiseks (JTF, ERF?, RRF?)

Haridusvõimaluste mitmekesistamine (JTF, ESF?)

Põlevkivisektorist vabaneva tööjõu ümberõpe ja töövahendusteenused (JTF, ESF?)

VALDKOND 2: Atraktiivne elukeskkond

TEGEVUSSUUNAD:

2.1 Liikuvus ja ühendused

Säästev maakonnasisene liikuvus (JTF, RRF?)

Paremad ühendused teiste piirkondadega (JTM 3. sammas, ÜF?)

Kiire internet – 5G (JTF, ERF?, RRF?)

2.2 Atraktiivsed eluasemed

Eluruumide energiasääst (JTF, ERF?, RRF?)

Üürielamispiindade arendamine (JTM 2. ja 3. sammas)

Tühjenevate korterite probleemistik / eluasemefondi kohandamine kahaneva rahvastikuga

Soojavarustuse sõltumatus põlevkivist (JTF, ÜF?)

2.3 Kaasaegne avalik ruum ja teenused

Atraktiivne linnaruum (ERF)

Kasutuseta jäävate tööstusmaade ja –hoonete taaskasutus (JTF)

(Noorte) vabaaja veetmise võimaluste mitmekesistamine (ERF)

Kvaliteetsete avalike teenuste kättesaadavus ja KOV toimepidevus (ERF)

Tervist mõjutavate keskkonnaprobleemide lahendamine (JTF)

2.4 Sotsiaalne kaasatus

Sotsiaal- ja tervishoiuteenuste arendamine (JTF, ERF/ESF?, RRF?)

Kogukonna aktiivsuse suurendamine (JTF)

Rahvatervise parandamine (ESF?)

Eesti keele keskkonna ja lõimumise edendamine (ESF?)

OTSUSTATI:

5.1 Informatsioon võtta teadmiseks

6. Arutelu, õiglase ülemineku eesmärkide ja tegevussuundade kokkuleppimine

Seisukohad:

- ettepanekus ei kajastu hetkel välis-otseinvesteeringute plokk. Vastus: Selliseid tegevusi on esitatud aga need jagunevad tegevussuundade all. Eraldi tegevussuunda hetkel ei ole markeeritud;
- vajalik on eesmärgid ja fookust täpsustada. Vastus: Rahandusministeerium ootab ettepanekuid 2. oktoobriks e-posti aadressil tarmo.kivi@fin.ee;
- tegevusi tuleb prioritseerida. Vahendeid on vähe ja tegevusi on hetkel liiga palju. Vastus: esitatud on esialgse ettepanekute korje tulemus, mille osas tuleb teha prioritseerimine. ÕÜF ei ole nendeks tegevusteks ainus allikas, on ka teised õiglase ülemineku mehhanismi sambad, taaskäivitusfond, struktuurifondide vahendid. Tegevuste prioritseerimiseks räägitakse läbi ministeeriumidega pärast juhtkomisjonilt ettepanekule tagasiside ja täienduste laekumist;
- vajalik oleks selgitada millised tegevused lisatakse Ida-Virumaa tegevuskavasse ja millised õiglase ülemineku kavasse. Vastus: Ida-Virumaa tegevuskava on laiem dokument kui õiglase ülemineku kava ning sisaldab nii õiglase ülemineku mehhanismist rahastatavaid tegevusi, kui ka muudest allikatest rahastatavaid tegevusi;
- lisada tuleks mõõdik, mis näitab ettevõtluse mitmekesisuse kasvu ja kodanikuaktiivsuse kasvu. Samuti peaks mõtlema kuidas KOVide kompetentsi tõsta. Vastus: Rahandusministeerium ootab ettepanekuid mõõdikute osas 2. oktoobriks, e-posti aadressil tarmo.kivi@fin.ee;
- fookus peaks olema ettevõtlusel, tööstusel ja töökohtadel. Elukeskkond on samuti oluline, kuid väljarände aeglustumise eelduseks on kõrge palgaga töökohad, mitte niivõrd elukeskkond;
- sotsiaalne kaasatus on samuti oluline ning loob põhja töökohtade ja ettevõtluse tekkimiseks;
- põhikese peaks olema suurettevõtted, mille ümber tekivad väiksemad ettevõtted. Põlevkivi ei ole iseenesest probleem vaid selle töötlemisel tekkiv CO₂.
- õiglase ülemineku kava kontekstis tuleb üldeesmärgi sõnastamisel juhinduda õiglase ülemineku fondi asutamisel EL-is püstitatud eesmärgist;
- oleks oluline määratleda mis põlevkivist saab;
- arutelu on olnud liiga põlevkivikeskne. Tegemist on hääbuva valdkonnaga ja oluline on ettevõtluse mitmekesistamine. Põlevkiviõli tootmisest sõltuvad väärtusahelad ei ole tulevikukindlad. Samuti on olulised (transpordi)ühendused;
- tehti ettepanek korraldada järgmine juhtkomisjoni koosolek Ida-Virumaal.

OTSUSTATI:

1. Võtta koosolekul esitatud informatsioon teadmiseks
2. Juhtkomisjoni liikmetel esitada oma kirjalik tagasiside Rahandusministeeriumi ettepaneku osas Ida-Virumaa tegevuskava eesmärkide, tegevussuundade ja mõõdikute kohta hiljemalt 02. oktoobriks aadressil tarmo.kivi@fin.ee
3. Otsustada Ida-Virumaa tegevuskava, sh Ida-Virumaa õiglase ülemineku kava üldiste eesmärkide, tegevussuundade ja mõõdikute ettepaneku heaks kiitmine pärast juhtkomisjoni liikmete esitatud täiendusi
4. Rahandusministeeriumil korraldada oktoobris ettepanekus esitatud tegevussuundade lõikes tegevusettepanekute analüüs koos asjaomaste ministeeriumide ning ettepanekute esitajatega
5. Rahandusministeeriumil tutvustada tegevussuundade ettepanekuid Valitsuskabineti istungil ning seejärel korraldada avalik konsultatsioon
6. Järgmise juhtkomisjoni nõupidamise päevakavasse arvata Ida-Virumaa tegevuskava, selle rakendusplaani ning õiglase ülemineku kava eelnõu (koos rahastuskava ettepanekuga)

(allkirjastatud digitaalselt)

Jaak Aab

Koosoleku juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Kivi

Protokollija